

HELMUT OEHRING

A tünékeny hang

Jó ideje már, hogy Beethoent tanulmányozva mással is párbeszédet folytatok: elsősorban kortársa, Francisco Goya életművével. A festő a zeneszerző szellemi testvére volt, esztétikai, politikai és társadalmi értelemben egyaránt (ahogy magánéletének legbelsőbb szféráját tekintve is – pályafutásuk csúcspontján mindketten elveszítették hallásukat).

Beethoven és Goya művei a lélek hasadtságát tükrözik: az egyén káoszát egy áttekinthetetlen korban. A két művész – Beethoven minden hangjeggyel, melyet papírra vetett, Goya minden festménnyel, melyet vászonra vitt –, egyidejűleg törekszik e káosz megformálására, a kor gondolati megragadására, arra, hogy egyetlen kozmoszba, a művészet és a személyes tartás esztétikájába foglalja saját életét és a politikumot.

Beethoven jelen van számos művemben, „kollázs-munkám” egyedi formájában, rejtetten, de idézeteiből tisztán kihallhatóan. A kollázsok és montázsok, vázlatok és reflexiók, egyszóval saját valóságom – amely tehát közös valóságunknak is része –, a meggyőződés, annak belátása, hogy múltunk percről percre gyarapodó tárháza beépül jelenünkbe, a tiszteletteljes és nyitott együttlét képességét és lehetőségét teremti meg.

Helmut Oehring volt az idei Arcus Temporum zeneszerzője (az eseményről részletesen beszámolunk a *Naplóban*), aki azonban váratlan és súlyos betegsége miatt a fesztivál idejére nem tudott Pannonhalmára utazni. Oehring klasszikus párja Beethoven volt, a koncertek programja kettejük zenéjére épült. Az itt közre adott szöveg Oehring e-mailje, üzenete az Arcus Temporum közönségéhez, amelyben egyszerre vall Beethovenhez és Goyához fűződő viszonyáról, és a hangoknak arról a sajátosan egyedi tapasztalatáról, amelyet siket szülők gyermekeként a magának mondhat.

Nem muzeális értékekben tobzódunk. A tegnap beáramlása a mába és a holnapba, annak tudata, hogy kincsek hangzanak előttünk, kincsek, amelyeket újjáteremthetünk – vagy ők teremtenek minket? –, talán ez is hozzátartozik a viszonyhoz, mely minden idők egyik legnagyobb zeneszerzőjéhez fűz, és amely azóta elkísér, hogy először hallottam Beethovent.

Néhány vázlatpont erejéig megemlíthetném még zenéim, az általam írt operák és kamarazenék alighanem egyedülálló kapcsolódásait siket szólistákhoz. Amikor műveimben más, halló szólisták mellett siketeket léptetek színre, az foglalkoztat, hogy mi van akkor, mi történik, ha egymásra talál valóság és költészet, realitás és képzelet. Valójában nem egyébről van szó, mint a nyelv és a zene, a jelek, a mozgás és a tér titkáról. Ezt a titkot keresem, ezt próbálom átváltoztatni zenei és énekhangokká, ritmusokká és mozdulatokká.

A visszaváltoztatás – a zenészek, de éppígy a hallgatók vagy nézők műve – nem tárja fel és nem fejt meg a titkot, hanem új formába önti. Azt párolja le, amit átélünk: hang, tér, test, kép és szín vegyületét.

Szilárdan hiszek a zenében: a felejtésnek és a vakságnak, az elnémulásnak és bénultságnak ellenszegülve életre kelti a tünékeny hangok és képek emlékezetét, s a belőlük fakadó erőt. Szüntelen haláluk nélkül, azonnali elhalásuk folytonossága nélkül minket, itt maradókat nem érintene oly mélyen, nem borzasztana el a zene. Nem változtatna meg.

(Mártonffy Marcell fordítása)